

להתנגדות ישראל להחזרת הפליטים

תדריך מאת שר החוץ

בפרשת התנגדותנו להחזרת הפליטים הנני מציע להכניס למחזור הויכוח את הטיעון הבא:

1. כיום אין חולק כי אין בשום פנים לפתור את בעיית הפליטים ע"י החזרתם לישראל בהסוּן. שורת הבנה כללית כי אם עיקר הפתרון יש לבקש בקליטת מרבית הפליטים, אם לא כולם, בארצות השכנות. אף על פי כן עדיין יש דוגלים בחזרה "סמלית" של מספר מצומצם לשם מתן סיפוק פוסטי למדינות הערביות. נמצא כי התיישבות הרוב מחוץ לישראל והחזרת המיעוט לישראל באות להשלים זו את זו.

2. הנחה זו, הנראית כהגיונית למראית עין, מתפוררת לאור ניתוח יותר מעמיק. בחזור לנקודת המוצא והיא כי הפתרון צריך להיות מבוסס בעיקרו, על התיישבות המונית במדינות ערב. פתרון זה מחייב שני תנאים, אחד אובייקטיבי ואחד סובייקטיבי. התנאי האובייקטיבי הוא מציאת אפשרויות קליטה (קרקע, מקורות עבודה ופרנסה וכו') והקצנת האמצעים הדרושים לטמושן. התנאי הסובייקטיבי הוא נכונותם הנפשית של הפליטים עצמם לראות בקליטה זו מחוץ לתחומי ישראל את הפתרון הסופי לבעיית עתידם. בלי שיתוף-פעולה פעיל מצד המעוניינים עצמם לא תגיע שום תכנית קליטה לידי ביצוע, ואפילו יעמדו לרשותה אפשרויות קליטה נרחבות ואמצעים מספיקים. הוזה אומר כי כל המעוניין בפתרון הבעיה והמבין כי הדבר מחייב התחייבות רבתה בארצות השכנות - ואפילו איננו מוכן להסכים כי הפליטים בלי יוצא מהכלל סוכרחים לבוא על תיקון מצבם אך ורק ע"י התיישבות כזו ולא ע"י החזרה לישראל - חייב להיות מעוניין בהכשרת הלך רוחם של הפליטים לקראת הפתרון העיקרי. נצא נא ונדאה אם הדגילה בהחזרה, ואפילו רק סמלית, מסייעת להלך רוח כזה או מחבלת בו.

3. ברור כי לבס של רוב הפליטים פוסה מאליו לחזור למקומות מגוריהם הקודמים. עצם שהייתם זה שנים במחנות ארעיים מבלי שיגיעו לסידור של קבע מחזקת בהם את האמונה כי לאחר כל שנות הסבל והעינויים טופם לחזור. העובדה כי סיממת ההחזרה מוסיפה לנסר בחלל המדיני והוא נשמעת לא רק מפי נציגי מדינות ערב כמצוות אנשים סלומדה אלא חוזרת ונשנית בהחלטות ובצעות של מוסדות או"ם מגבירה אמונה זו ביתר שאת. ההדגשה פי יש להחזיר רק "מספר מצומצם", או כי יש להתנות את ההחזרה בסייגים חמורים, אין מה כדי ליאש את השואפים לחזור, יען כי זה דרך העולם - כשנשקפת איזו תקוה רק לחלק מהכלל, הולך כל פרט ופרט שכלל אחרי הרהורי לבו ורואה עצמו בין הזוכים המעטים ולא בין המקופחים הרבים.

4. נמצא כי הנסיון ההולך ונשנה להעלות מחדש את סיממת ההחזרה, ולו רק חלקית או סמלית, לא זו בלבד שהוא בא להשלות את הפליטים בשוא לגבי ההחזרה כשלעצמה, באשר אין ישראל מוכנה בשום פנים להחזירם, אלא הוא חותר תחת הפתרון המעשי היחיד והוא התיישבות בארצות השכנות, הוזה אומר, אין שתי הסימטאות משלימות זו את זו אלא סותרות זו את זו. האומר התיישבות הרוב בארצות ערב והחזרת המיעוט לישראל אומר דבר והיפוכו. אם נכונה ההנחה כי בעיית הפליטים אינה ניתנת להתחסל אלא ע"י ספעל רחב-היקף של קליטה בארצות ערב, הרי תנא ראשון להכשרת התנאים לקראת הנשמתו של ספעל זה הוא הפסקת כל דיבור על החזרה. יש לשבן באצני הפליטים אך ורק את דבר קליטתם מחוץ לישראל לסען ידעו כי התקוה לחזור נכונה, כי הנדויה אינה בין התיישבות בארץ חדשה לבין שיבה לסולדת אלא בין התיישבות חדשה לבין דעב נמחסור וחוסר קורת גב. רק אז ייתכן דיבור הפליטים נכונה לגורם חיובי בפתרון הבעיה.